

Φ Ρ Ο Ν Τ Ι Σ Τ Η Ρ Ι Α
Ο Μ Ο Κ Ε Ν Τ Ρ Ο
Α. Φλωρόπουλου
για μαθητές με απαιτήσεις

30
ΧΡΟΝΙΑ ΔΕΙΞΕΤΕΤΑΙ

<http://www.floropoulos.gr> - email: info@floropoulos.gr

• ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ: Βερανζέρου 6, Πλατεία Κάνιγγος, Τηλ.: 210-38.14.584, 38.02.012, Fax: 210-330.42.42
• ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Α. Βουλιαγμένης 244 (μετρό Δάφνης), Τηλ.: 210-9.76.76.76, 9.76.76.77

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ**

Σάββατο 13 Ιανουαρίου 2024

ΘΕΜΑ 1

Κατά τη γνώμη του Bengio με τη θέσπιση εθνικών και διεθνών κανονισμών, την επένδυση στις καλές πτυχές της τεχνητής νοημοσύνης και την αποφυγή της κακόβουλης χρήσης της, η ανθρωπότητα πρέπει να διασφαλίσει συνετά την εναρμόνισή της με τις αξίες και την ωφέλεια για τον άνθρωπο. Έτσι, δε θα γίνει η τεχνητή νοημοσύνη αντικείμενο κατάχρησης και πηγή πλούτου για τους ισχυρούς, πλήγμα κατά της ζωής, της δημοκρατίας, του περιβάλλοντος και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αιτία να αποκηρύξει ο κόσμος την τεχνολογία και την επιστήμη.

ΘΕΜΑ 2

Ερώτημα 1^ο

1. Λ «... είναι φανερό ότι η τεχνολογία είναι μέρος του πολιτισμού μιας κοινωνίας» (3^η παράγραφος).
2. Λ «... ο πολιτισμός ορίζεται ως το σύνολο των ιδεών, ενεργειών και επιτευγμάτων που μια κοινωνία έχει αναπτύξει και επιτύχει με σκοπό την ευημερία των μελών της». (2^η παράγραφος)
3. Σ «Η ανάπτυξη της ιατρικής και των φαρμάκων, η σύνθεση και δημοσίευση ενός ποιήματος και μια καλή συνταγή μαγειρικής είναι παραδείγματα στοιχείων του πολιτισμού.» (2^η παράγραφος)
4. Σ «Παλαιότερα οι άνθρωποι ... Αυτό θεωρείται και είναι, πιστεύω, ανάπτυξη». (3^η παράγραφος)
5. Σ «Υπάρχει ασφαλώς διαφορά ... τα ερωτηματικά για το μέλλον της ανθρωπότητας και του πολιτισμού.» (4^η παράγραφος)

Ερώτημα 2^ο

- Στη 2^η παράγραφο ο αρθρογράφος δίνει τους ορισμούς των δύο βασικών στοιχείων του προβληματισμού του – του πολιτισμού και της τεχνολογίας – , όπως αυτός τους αντιλαμβάνεται («*Ας δεχθούμε κατ' αρχάς ότι ο πολιτισμός ορίζεται ... των μελών της*», «*Ας δεχθούμε ακόμη ότι η τεχνολογία ορίζεται ... τις ανάγκες τους*»), και διανθίζει με παραδείγματα τον καθέναν από αυτούς για να κατανοήσει ο αναγνώστης («*Η ανάπτυξη της ιατρικής ... στοιχείων του πολιτισμού*», «*Το μαχαίρι ... στοιχείων της τεχνολογίας*»).

- Στην 3^η παράγραφο ο αρθρογράφος διατυπώνει τη βασική θέση του για τη σχέση μεταξύ πολιτισμού και τεχνολογίας, βασιζόμενος στους παραπάνω ορισμούς («*Αν οι ορισμοί αυτοί είναι σωστοί ... βαθμό ανάπτυξής της*»). Επίσης, εξηγεί τη θέση του, φέρνοντας τα κατάλληλα παραδείγματα («*Παλαιότερα οι άνθρωποι ... αν θέλουν*»). Οι τρόποι αυτοί συνδυάζονται έτσι, ώστε να διαμορφώνεται συλλογισμός: οι αρχικοί ορισμοί επεξηγούνται με τα παραδείγματα και λειτουργούν ως προϋποθέσεις, για να διατυπωθεί μια βασική θέση, η οποία επίσης ερμηνεύεται με παραδείγματα. Τέλος, το συμπέρασμα διατυπώνεται υποκειμενικά («*πιστεύω*») και πιθανολογικά («*Φαίνεται λοιπόν*»).

Πρόθεση του συγγραφέα είναι, μέσα από τη συγκεκριμένη συλλογιστική πορεία (επιμέρους παραδοχές → συμπέρασμα), να παρουσιάσει με πειστικότητα τη θέση του που θέλει την τεχνολογία να είναι μέρος του πολιτισμού μιας κοινωνίας και υπό μια έννοια να ορίζει και τον βαθμό ανάπτυξής της. Επίσης, θέλει ν' αντικρούσει τη θέση άλλων διανοητών ότι η ανάπτυξη της τεχνολογίας απειλεί την ανάπτυξη του πολιτισμού καταλήγοντας ότι είναι αντιφατικό να υποστηρίζει κανείς ότι η τεχνολογία είναι ανταγωνιστική του πολιτισμού, αφού, όπως προκύπτει από τον συλλογισμό του, αποτελεί μέρος αυτού.

Ερώτημα 3^ο

- **Διατυπώσεις που εκφράζουν υποχρέωση**

«Πρέπει να αφιερώσουμε χρόνο... εθνικό και διεθνές επίπεδο».

«Πρέπει να επενδύσουμε περισσότερο ... καλές κοινωνικές εφαρμογές της τεχνητής νοημοσύνης»

«Αλλά πρέπει και να αποφύγουμε... αντίκτυπο».

Ο Yoshua Bengio επέλεξε αυτές τις διατυπώσεις για να τονίσει την αναγκαιότητα, το καθολικό χρέος να πάρουμε μέτρα (σύσταση κανονισμών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, επένδυση στις καλές πτυχές της ΤΝ...), ώστε ν' αποφύγουμε τα καταστροφικά αποτελέσματα που μπορεί να έχει η κακόβουλη χρήση της ΤΝ για τη ζωή, τη δημοκρατία, το περιβάλλον, τ' ανθρώπινα δικαιώματα αλλά και για ν' αποτρέψουμε την αποκήρυξη της τεχνολογίας και της επιστήμης από τον κόσμο.

- **Διατυπώσεις που εκφράζουν υπόθεση**

«... αν η ΤΝ χρησιμοποιείται συνεχώς... τότε ...»

Ο Yoshua Bengio επέλεξε αυτή τη διατύπωση θέλοντας να περάσει το μήνυμα ότι αν οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται ότι η ΤΝ χρησιμοποιείται κακόβουλα (παρακολούθηση, χειραγώγηση...) τότε θα οδηγηθούν στην αποκήρυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας.

Θέμα 3

Το κείμενο πραγματεύεται το ζήτημα της εισαγωγής της Τεχνητής Νοημοσύνης στη ζωή μας, αναδεικνύοντάς το μέσα από την ιστορία της Κλάρας, ενός ρομπότ που «συντρόφευσε» ως φίλη την άρρωστη Τζόσι και πλέον βρίσκεται παροπλισμένο σε μία μάντρα (εικόνα). Εκεί τη συναντά η υπεύθυνη του καταστήματος από το οποίο αγοράστηκε. Η Κλάρα, ως αφηγήτρια, μας μεταφέρει σε α' πρόσωπο τις σκέψεις και τα συναισθήματά της: «αναγνώρισα τη Μάνατζερ και χαρά πλημμύρισε το μυαλό μου». Η σκηνή ζωντανεύει με τον διάλογο, απ' όπου είναι φανερό ότι ένας άνθρωπος και ένα ρομπότ, προϊόν τεχνητής νοημοσύνης, δύνανται να συνομιλήσουν αλλά και να αναπτύξουν συναισθήματα μεταξύ τους. Κάνοντας ωστόσο έναν απολογισμό στη ζωή της κοντά στην Τζόσι και περιγράφοντας την εμπειρία της, η Κλάρα, παρότι δηλώνει ευχαριστημένη («Ήταν το καλύτερο σπίτι για μένα») και δυνατή να υποκαταστήσει έναν άνθρωπο («θα μπορούσα να συνεχίσω την Τζόσι» - μεταφορά), παραδέχεται την αδυναμία της ως μηχανής να αισθανθεί και να γεννήσει στους γύρω της το βαθύτερο ανθρώπινο συναίσθημα, την αγάπη. Ίσως έτσι υπονοεί ότι τα ρομπότ δεν μπορούν να υποκαταστήσουν πλήρως τον άνθρωπο. Η ιστορία βέβαια δείχνει να αντιμετωπίζει αισιόδοξα την τεχνητή νοημοσύνη. Παρότι η Κλάρα καταλήγει παροπλισμένη, η Μάνατζερ αποχωρεί «κοιτάζοντας πέρα μακριά τον ορίζοντα»... Στο ερώτημα ως προς την αγορά ή μη τεχνητού φίλου/φίλης οι μαθητές αναμένεται να δώσουν την απάντηση που τους εκφράζει, θετική ή αρνητική, αλλά τεκμηριωμένα.

ΘΕΜΑ 4

ΚΕΙΜΕΝΙΚΟ ΕΙΔΟΣ: Άρθρο

Τίτλος: Ο εξανδραποδισμός στη μηχανή συνιστά μονόδρομο;

ΓΛΩΣΣΑ: Αναφορική

Ρηματικά πρόσωπα: γ' αλλά και α' και β' που προσδίδουν ένα πιο οικείο ύφος, αφού το άρθρο πρόκειται ν' αναρτηθεί σε σχολικό ιστότοπο.

ΑΦΟΡΜΗΣΗ: Από την επικαιρότητα

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η πρόσφατη επαφή με θέσεις διανοητών, όπως ο Θ. Λιανός και ο Yoshua Bengio, σχετικά με την τεχνολογία και την τεχνητή νοημοσύνη, διέγειραν τον προσωπικό προβληματισμό για την επίδραση της τεχνολογίας στη διαμόρφωση της σύγχρονης εποχής. Δύσκολα κάποιος θα μπορούσε ν' αμφισβητήσει ότι η τεχνολογική ανάπτυξη προσέφερε απεριόριστες δυνατότητες στον άνθρωπο και τον βοήθησε ν' απαλλαγεί από πολλά δεινά. Όμως, εξίσου δύσκολα θα μπορούσε κάποιος να μη δεχθεί ότι ευσταθεί η ανησυχία για τον κίνδυνο υποδούλωσης των μελών των σύγχρονων κοινωνιών στον «πολιτισμό της μηχανής».

Α' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ

- Η γνώση γίνεται μέσο για την εξόντωση. Οι πολεμικοί εξοπλισμοί, η δημιουργία όπλων μαζικής καταστροφής (πυρηνικά) απειλούν την ανθρωπότητα με ολοκληρωτικό αφανισμό.
- Η τεχνολογική υπεροχή επιτρέπει την εξυπηρέτηση συμφερόντων κέντρων εξουσίας (οικονομικών και πολιτικών) και συνακόλουθα τη συγκέντρωση εξουσίας και πλούτου. Διευρύνει έτσι τις υφιστάμενες ανισότητες και υπονομεύει τη Δημοκρατία.
 - Διογκώνεται το χάσμα ανάμεσα στις φτωχές και πλούσιες χώρες.
 - Το φυσικό περιβάλλον καταστρέφεται και εκπέμπει ηχηρό σήμα κινδύνου.
 - Η μαζική προπαγάνδα πολλαπλασιάζει τα μέσα και τις μεθόδους της χειραγωγώντας και ετεροκατευθύνοντας τα πλήθη.
- Πλήττονται τ' ανθρώπινα δικαιώματα, παραβιάζεται η ιδιωτικότητα, «οι πάντες και τα πάντα παρακολουθούνται...».

- Υποβαθμίζεται ο άνθρωπος και σε αρκετές περιπτώσεις υποκαθίσταται. Η μηχανή παράγει, δημιουργεί, δίνει λύσεις, «σκέφτεται».
- Τα μέλη των τεχνοκρατικών κοινωνιών διακατέχονται από ένα αίσθημα ξενικότητας προς το πολιτισμικό τους περιβάλλον, έναν φόβο για την απόλυτη κυριαρχία της μηχανής.

B' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ

- Απαιτείται εκδημοκρατισμός της γνώσης καθώς και πρόσβαση σε παραγόμενα σύνολα δεδομένων σε όλες τις χώρες.
- Χρειάζεται ψηφιακός εγγραμματισμός, ευρύτερη εκπαίδευση, ώστε ν' αποτραπεί η ακούσια υποδούλωση πολλών.
- Η ανάπτυξη (τεχνητή νοημοσύνη, βιοτεχνολογία) πρέπει να διέπεται από ηθική και να εναρμονίζεται με αρχές και αξίες που ωφελούν τον άνθρωπο.
- Είναι απαραίτητη η διαχείριση των νέων τεχνολογικών δεδομένων και η επένδυση στις καλές πτυχές της τεχνητής νοημοσύνης (όπως οι κοινωνικές εφαρμογές).
- Κανονισμοί σε εθνικό και διεθνές επίπεδο μπορούν να θέσουν φραγμούς σωτήριους για τις κοινωνίες και τον πολιτισμό.
- Οι ειδικοί θα πρέπει να έχουν συναίσθηση των ευθυνών τους προς το κοινωνικό σύνολο.
- Η συνειδητοποίηση των κινδύνων που «απορρέουν από τον «μηχανικό πολιτισμό» δείχνει τον δρόμο της συμφιλίωσης του «εσωτερικού του ανθρώπου με τη μηχανή», της συμφιλίωσης με τη φύση και τον συνάνθρωπο.
- Ο αναγκαίος εξανθρωπισμός της τεχνολογίας θα επιτρέψει την ορθολογική της χρήση και την πορεία προς την ουσιαστική πρόοδο και ευημερία.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συμπερασματικά, αναφέρουμε ότι δε γίνεται, αλλά και δεν ωφελεί ν' απαρνηθούμε τις πρωτόγνωρες τεχνολογικές κατακτήσεις. Είναι δεδομένο ότι για τους κινδύνους με τους οποίους έρχεται αντιμέτωπος ο σύγχρονος άνθρωπος, δεν ευθύνεται η τεχνολογία. Η τεχνολογία δεν είναι παρά ένα όργανο, ένα μέσο, που παρέχει στον άνθρωπο δύναμη, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ευτυχία ή τη δυστυχία του. Θα πρέπει, λοιπόν, να καταβάλουμε κάθε δυνατή προσπάθεια να περιορίσουμε τους κινδύνους που απορρέουν από τον τεχνικό πολιτισμό, να γίνουμε

κύριοι και όχι δούλοι της μηχανής, επιτρέποντάς της να συντελέσει «στην επαύξηση της ανθρώπινης ελευθερίας και όχι στη μείωσή της...».